

Βάπτισμα ενηλίκων και νηπιοβαπτισμός

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Προχωρούμε στη δημοσίευση της μελέτης του ιεροδιακόνου Καισάριου (Δημήτριου) Χρόνη για την Ποιμαντική και τελετουργική προσέγγιση του μυστηρίου του Βαπτίσματος (προηγούμενη δημοσίευση: www.pemptousia.gr/?p=85067), με τα ισχύοντα στο Βάπτισμα των ενηλίκων και την εισαγωγή στην τελετουργία του νηπιοβαπτισμού.

Πηγή: stratosvassilikoshotel.com

1. Το βάπτισμα των ενηλίκων εκτός εξαιρέσεων και κίνδυνο θανάτου, δεν γίνεται όποια μέρα τύχει. Τελείται κατά τις μεγάλες εορτές, και κατά την διάρκεια της θείας λειτουργίας. Η παράδοση διέσωσε τα ίχνη των βαπτισματικών αυτών λειτουργιών• είναι αυτές στι οποίες ψάλλεται το «Όσοι εἰς Χριστόν ἐβαπτίσθητε» αντί του τρισαγίου, δηλαδή το Πάσχα, κατά κύριο και πρώτο λόγο, τα Χριστούγεννα, τα Θεοφάνεια και η Πεντηκοστή. Το βάπτισμα δεν είναι ιδιωτική υπόθεση αλλά πανηγυρική σύναξη ολόκληρης της Εκκλησίας.
2. Οι κατηχούμενοι δεν βαπτίζονται ένας ένας, αλλά ομαδικά. Ατομικά βαπτίσματα γίνονται μόνο σε περίπτωση ανάγκης.
3. Το βάπτισμα δεν γίνεται σε κολυμβήθρες ή σε βαρέλια ή σε ακατάλληλα σκεύη. Γίνεται σε βαπτιστήρια, που εξασφαλίζουν την πλήρη τριπλή κατάδυση στο νερό, ή σε δεξαμενές, θάλασσες, λίμνες ή ποταμούς.
4. Το βάπτισμα δεν είναι δημόσιο θέαμα, όπως στα νήπια. Τελείται σε χώρους όπως τα βαπτιστήρια, που εξασφαλίζουν την ιδιωτικότητα σε λογικά πλαίσια. Παρίσταντο μόνο ο βαπτίζων ιερέας, οι βαπτιζόμενοι και ο ανάδοχος. Η

ακρίβεια που τηρείται με άκρα σχολαστικότητα, ήταν ο βαπτιζόμενος να είναι τελείως γυμνός, όπως κατά την φυσική γέννησή του.

5. Τα κατηχούμενα, οι εξορκισμοί, η απόταξη και η σύνταξη και η ομολογία πίστεως δεν γίνονται πρό του βαπτίσματος αλλά την προηγούμενη μέρα. Οι δε εξορκισμοί διαβάζονται επανειλημμένα κατά την διάρκεια της κατηχήσεως.
6. Η άλειψη με το επορκιστό έλαιο γίνεται στα καίρια μεν σημεία του σώματος από τον ιερέα, σ' ολόκληρο δε το σώμα «από κορυφής τριχῶν μέχρι πέλματος ποδῶν» από το διάκονο, τη διακόνισσα ή τον ανάδοχο. Δεν είναι μια τυπική πράξη. Οι πατέρες αποδίδουν σ' αυτή βασική σπουδαιότητα.
7. Ο ιερέας φοράει λευκή πλήρη στολή και επιμάνικα. Θέτει μόνο το χέρι στη κεφαλή του βαπτιζομένου κατά τις τρεις καταδύσεις στο νερό. Η κατάδυση είναι πλήρης – και της κεφαλής.
8. Ο νεωφώτιστος ενδύεται λευκό χιτώνα, την «έμφώτιο έσθήτα», μετά την απόμαξη και όχι πριν από το βάπτισμα.
9. Ο επίσκοπος δεν βαπτίζει. Παρίσταται στο βάπτισμα και χρίει με το άγιο μύρο τα μέλη του βαπτισθέντος.
10. Του χρίσματος, προηγείται η ευχή του χρίσματος.
11. Η τριχοκουρία (μαζί με την απόλωση) δεν γίνονται κατά την ώρα του βαπτίσματος, αλλά μετά από αυτό, κατ' ακρίβειαν την ογδόη ημέρα ή έστω μετά το τέλος της θείας λειτουργίας.
12. Μετά την ένδυση δίνεται στο νεωφώτιστο ο σταυρός και η λαμπάδα με τις σχετικές προσφωνήσεις αντίστοιχα[87]. «Εἶπεν ὁ Κύριος • Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν..[88]» και «Εἶπεν ὁ Κύριος • Οὕτω λαμψάτω το φῶς ὑμῶν..[89]».
13. Ο νεωφώτιστος συνοδεύει κατά την είσοδο των αγίων και απαραίτητως κοινωνεί.
14. Μετά το βάπτισμα μούνται οι νεωφώτιστοι στη χριστιανική λατρεία με τις λεγόμενες «μυσταγωγικές κατηχήσεις»[90].

Η απόλωση και η τριχοκουρία γίνονται κατά την τάξη την ογδόη ημέρα από του Βαπτίσματος ημέρα, σε μια εορταστική σύναξη οιοιεί της αποδόσεως της εορτής του Βαπτίσματος[91].

2.1.2:«Τελετουργία του βαπτίσματος

των νηπίων».

Ο νηπιοβαπτισμός κατοχυρωμένος από την μακραίωνη πράξη και τη θεολογία της Εκκλησίας, είχε κατ' ανάγκη δυσμενείς επιπτώσεις στη τελεσιουργία του αγίου βαπτίσματος. Ο φόβος θανάτου των νηπίων προκάλεσε την επιτάχυνσή του και την τέλεσή του εκτός του αρχαίου φυσικού πλαισίου, της θείας λειτουργίας και των μεγάλων εορτών. Για μεγάλο χρονικό διάστημα τελούνταν και στα σπίτια, πράγμα

που οδήγησε στην τέλεια αποξένωση του από την κοινότητα και τη μετατροπή του σε οικογενειακή εορτή.

Υπήρξαν όμως και άλλες τελετουργικές επιπτώσεις. Η κατήχηση, εξορκισμοί κ.λπ. προσκολλήθηκαν στην αρχή της τελεσιουργίας, η χρήση με το επορκιστό έλαιο έγινε σχεδόν τυπική, η τελεία κατάδυση αποφεύγονταν ως επικίνδυνη, το χρίσμα δινόταν αμέσως μετά το βάπτισμα για τον κίνδυνο παρατάσεως της γυμνότητας του βρέφους, η τριχοκουρία και η απόλωση τυποποιήθηκαν και γινόταν συνοπτικά κατά το βάπτισμα, οι ευχές μεταφέρονταν και λέγονταν κατά τον χρόνο της ενδύσεως, η θεία κοινωνία αναβάλλονταν για την προσεχή θεία λειτουργία. Όλα αυτά απέβησαν βαθμηδόν χρόνιες καταστάσεις από τις οποίες πολλές παραμένουν μέχρι και σήμερα.

Γενικά σε ορισμένες περιοχές το βάπτισμα των νηπίων διατηρεί πολλά στοιχεία της παλαιάς ευπρέπειας και τάξεως. Αλλού έχει φθαρεί περισσότερο, τόσο που αγγίζει τα όρια ιεροσυλίας. Η επιστροφή στην αρχαία ακρίβεια δεν είναι δυνατή. Θα μπορούσε όμως να βελτιωθεί κατά πολύ η κατάσταση, ακόμα και μέσα στα επιτρεπτά όρια της οικονομίας. Η επανασύνδεση δε με την θεία λειτουργία μπορεί να γίνει σταδιακά και με σύνεση[92]. Ομοίως και η τέλεση από κοινού περισσοτέρων του ενός βαπτισμάτων, σε ορισμένες μάλιστα μέρες του λειτουργικού έτους[93].

Η τελετουργία όσο αναφορά το βάπτισμα των νηπίων, είναι η ίδια που ακολουθείται σήμερα στην ακολουθία του βαπτίσματος και την οποία εξετάζουμε στο επόμενο κεφάλαιο πιο περιεκτικά.

[87] Βλ. Ιωάννου Μ. Φουντούλη, «ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ Α΄, ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΘΕΙΑ ΛΑΤΡΕΙΑ» εκδ. δ΄, εκδ. ΜΥΓΔΟΝΙΑ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2004, σελ.282-285.

[88]Βλ. Μτθ. 16,24.

[89] Βλ.Μτθ 5,16.

[90] Βλ. Ιωάννου Μ. Φουντούλη, «ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ Α΄, ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΘΕΙΑ ΛΑΤΡΕΙΑ» εκδ. δ΄, εκδ. ΜΥΓΔΟΝΙΑ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2004, σελ. 285-286..

[91] Βλ. Ιωάννου Μ. Φουντούλη, «ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ», τομ. «άγιον Βάπτισμα», εκδ. Ιερά Μητρόπολη Δράμας, Δράμα 1996, σελ 144.

[92] Βλ. Ιωάννου Μ. Φουντούλη, «ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ Α΄, ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΘΕΙΑ ΛΑΤΡΕΙΑ» εκδ. δ΄, εκδ. ΜΥΓΔΟΝΙΑ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2004, σελ. 286-287.

[93] Βλ. Ι.Μ. Φουντούλη, «Το βάπτισμα των ενηλίκων, ο νηπιοβαπτισμός, το βάπτισμα της ανάγκης τελετουργική θεώρηση στο τομ. «άγιον Βάπτισμα» Πρακτικά Α΄ Πανελληνίου Λειτουργικού Συμποσίου, εκδ του Κλάδου της Επικοινωνιακής και Μορφωτικής Υπηρεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, ΑΘΗΝΑ 2003 σελ 143.